
Petre Ispirescu
Vlad-Vodă Ţepeş
Viaţa şi faptele lui Vlad-Vodă Ţepeş

Vlad-Vodă Țepeș

Petre Ispirescu

Editura Bestseller

Imagine: Ioan Florin Cnejevici

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relaţia cu Românii de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA
CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Viața și faptele lui Vlad-Vodă Țepeș

I

Mircea-vodă cel Bătrîn, în domnia sa cea lungă, înzestrase țara cu multe așezăminte bune. După moartea sa, rudele lui, pînă la al nouălea neam, toate voiau să pună mîna pe cîrma țării. Pînă și copiii săi din flori alergau după domnie. Ca să ajungă a-și împlini pofta inimii lor, se mîncau între dînșii ca cîinii, unelteau fel de fel de zîzanii, de viclenii și de fărădelegi. Și de unde pînă aci poporul alegea pe domn și domnia era pe viață, ajunsese biata domnie să se dea în tărbăceală cînd de unguri, cînd de turci, cind unii năzuiau la aceștia, iar alții la ceilalți.

Aceste uneltiri ale poftitorilor de domnie aduseseră împărăcheri între noroade. Boierii cei năimiți, folosinduse de împrejurări, trăgeau toată spuza pe turta lor, îndemnînd pe domnii cei mai slabi de îngeri să arunce fel de fel de asuprele pe biata țară.

Poporul de la țară, sărăcit de lăcomia apucătorilor, sta cu mîinile încrucișate și se uita la cei ce se certau pe domnie, cum își scoteau ochii și se surghiuneau unii pe alții. El aștepta dreptatea și nu știa de unde avea să-i vie. Tîrgoveții pîndeau cu botul pe labe prilejul cînd să le vie bine, la vro schimbare de domnie, să ia cîte două și trei prețuri pe marfa ce va vinde la curte ori la părtinitorii noului domn, ca apoi și ei să fie supuși la dăjdii grele. Birurile și alte angarale ce plătea biata opincă numai era: dijma oilor, a rîmătorilor, a albinelor, găletăritul, vinăriciul, dijmăritul, cositul fînului, lemne, adusul fînului, podvoade și altele.

Vlad-vodă, poreclit Dracula, unul din fiii bunului Mircea, după ce urcă treptele tronului, puse umărul bărbătește spre a îndrepta oarecum lucrurile și a da țării vîrtoșia străbună.

Dară subt următoarele domnii relele se adăogiră și poporul căzu într-o toropeală sor cu moartea. Pe acelea vremi era lucru mare cînd știa cineva să slovenească ori să îndruge două-trei buchi. Starea de propășire a țării de pe acele vremi bătrîne se poate judeca cu lesnire, știindu-se că toate tocmelele țării, ale domniei și ale tutulor poporenilor se săvîrșeau printr-un aldămaș de unul sau două pahare de vin. De acolo a rămas acest obicei și pînă în ziua de astăzi prin satele și tîrgurile noastre. Și chiar mai tîrziu, sfaturile

cele mai de taină, unii din domni le ţineau în celarele unde se păstrau vinurile. Preoţimea de mir, biet, apăsată ca şi poporenii, era singura care propovăduia Evangelia Domnului şi era făcătoare de pace între fraţi, potrivit cuvîntului Mîntuitorului. Ea suferea cu poporul, suspina cu dînsul după dreptate, căci tagma preoţilor de mir era supusă mai la aceleaşi biruri ca şi tagma breslaşilor, şi se întăriau în credinţă unii pe alţii, citind şi pocitind psalmii lui David şi povestind vieţile sfinţilor. Atîta ştiau ei pe atunci, atîta făceau; căci în acestea se mărgineau toată ştiinţa lor.

Călugării greci cutrierau ţara şi, cu şoşele cu momele, cu graiuri din scriptură, iară în inimă cu duhul iubirii de argint, amăgeau pe cei lesne crezători. Ei se tîrau din loc în loc, furişindu-se ca şerpii pe lîngă cei avuţi şi le storceau bani, ori vînzîndu-le oase păcătoase, ori picioare de măgar, sau mijlocindu-le, cerşiau ca să se ajute locurile sînte cari, ziceau ei, au căzut în puterea turcului. Sub vălul unei cucernicii şi al unei smerenii prefăcute, duhovnicia şi pe siriman şi pe văduvă, şi le scotea pînă şi bucăţica din gură pentru iertarea păcatelor lor. Cu astfel de uneltiri mişeleşti şi altele pe care ar fi lung a le mai înşira, aceşti creştini mincinoşi, lupi îmbrăcaţi în piele de oaie, îşi agonisiră de pe la unii cîte o sfoară de moşie, de pe la alţii cîte o bucată de pămînt, şi de pe la mai mulţi cîte o căscioară, vii, livezi, păduri pentru mîntuirea sufletelor lor şi spre adăpostirea adevăraţilor creştini asupra cărora ridicase goană păgînii…

Acestea erau numai vorbe. Dară în cele de pe urmă se cunoscu că aceşti precupeţi de cele sînte îşi făcuseră nişte stări foarte mari. În pungile lor se vărsau sudoarea nemernicilor şi a sirimanilor, precum se varsă rîurile în mare. După ce avură cuprinsuri nemărginite, începură a scornoci fel de fel de hainlîcuri, în numele lui Christos. Acestea le mai înmulţi o toană veniturile. Boierii cei năimiţi se luară după dînşii şi unde mi-ţi începură a turna ca ploaia dăjdiile pe spinarea bietului ţăran. Amîndouă aceste tagme împinseră pe domnii cei mai moi de suflet a da hrisoave unul mai apăsătoare decît altul, şi tot în folosul lor, pînă ce aduseră ţara în sapă de lemn.

Şi de-ar fi făcut încai ceva şi pentru biata ţară cu atîtea avuţii adunate de la dînsa, cale-vale; dară ei nici că se gîndiră la aceia ce i-au priimit cu dragă inimă şi cu braţe deschise, ba încă îi ponosia pe toate potecile; iară veniturile atîtor namestii trecea Dunărea şi se încuibau în buzunările unor mişei ca şi dînşii. De aceea şi poporul îi porocli zicîndu-le draci negri şi

lupi în piele de oaie. Ungurii venetici, prin dreptul de cuscrenie, puseră mîna pe cîrma Ardealului, Banatului și altor ținuturi, tot ale românilor și locuite de ei. […]

Și de unde românii erau stăpîni pe locurile lor, ajunseră iobagi (robi) adecă slugă la dîrloagă. Aceasta se făcu cînd de voie, cînd de nevoie; cînd cu momeli și cînd prin silă, căci sila nu cunoaște lege. Abia, abia după multe răscoale dobîndiră voie de a se putea strămuta de la un sat la altul.

Nu era destul românilor ardeleni asuprirea de la nemeșii unguréști, o altă asuprire căzu asupra capului lor. Papii catolici le lua dijmă și din ce bruma le mai rămînea din hrăpirea nemeșilor. Ba încă voia cu dinadinsul să-i și papistășească.

Pe vremea aceea papii aveau mare putere asupra Apusului și cătau cum să-și dobîndească și Răsăritul. Toți împărații și craii ascultau de cuvîntul Papei. El avea pe la curțile tutulor împăraților popi d-ai lui duhovnici. Aceștia îi destăinuiau tot ce auziau de pe la craii și împărații, fiii lor de ispovedanie. În slujbele mirenești cele mai însemnate ale împăraților se aflau arhierei și episcopi d-ai Papei. Și fiindcă Papa mijlocia de-a întra în asemenea slujbe, ei îi trimeteau cărți, prin care îi spuneau toate tainele împărăției pe unde slujiau.

În scurt, Papa ajunsese să știe cele mai mici ascunsuri ale inimii împăraților și ale țărilor lor. Și cînd poftia cîte ceva de pe la dînșii, pe unii îi amenința, pe alții îi lăuda și îi îndemna să facă voia lui, iară altora le trimetea ajutoruri în bani. Cum am zice, Papa și călugării lui papistași mai mult se îngrijau de cele lumești decît de cele bisericești. Colea umbla cu șotia, dincoace cu simonia și prin alte părți cu afurisaniile și blestemele cele spăimîntătoare; numai voia lui să se facă.

Iancu Corvin, un român papistășit, și fiul său Mateiaș, prin vredniciile și vitejiile lor împotriva turcilor cari amenințau Ungaria, ajunseră să se urce pe scaunul crăiei unguréști.

Spun că acești crai, deși lepădați de lege, avură oarecare grijă de românii ardeleni. Ei nu știau altfel cum să facă decît a înnemeși mulți români. Aceștia făcură românilor mai mult rău decît bine. Ei asupriră și mai și pe frații lor și apoi se făcură unguri, ca să scape de ponosul că s-ar trage din țărani. Și ca să fie și mai unguri, ei se și papistășiră.

Craiul Mateiaș, se zice că pentru aceea voia să aducă la coroana ungurească și pe românii din Țara Românească și pe cei din Moldova, ca să

fie toată românimea laolaltă și atunci să întemeieze o craie românească. Nu se știe însă întrucît pot fi aceste adevărate. Tot ce se știe lămurit e că ungurii se amestecau în trebile țărilor și vîra zîzanii, cînd prin papii ce trimeteau ca să papistășească pe români și pe moldoveni, cînd prin oaste, ajutînd pe unii domni a se urca în scaunul țării. Dară românii nu voiră nici în ruptul capului să se lase de legea lor cea adevărată, carea, ca o maică bună, îmbrățișa pe toți deopotrivă și da harul său tutulor credincioșilor fără părtinire. […]

Aceștia însă,[românii] blînzi cum i-a lăsatpe ei Dumnezeu, și smeriți (modești), tăceau și făceau. Nu ascultau la bîrfelile lor, dară urau din fundul inimii viclenia și trufia ungurilor. Ce să zici? Așa este croită lumea asta de la făptuirea sa și așa va rămînea! Cel ce este bun de gură, asupritor și neluător în seamă, dă drepturile altuia, este bine văzut și pus în capul bucatelor, cum se zice, iară cel smerit, deși ascuțit la mai minte, însă cu crucea în sîn, totdauna este dat după ușă și puțin socotit. Adecă cum se spune zicătoarea: „Obraz-nicul mănîncă praznicul“!

Turcii, prin cuceririle lor, ajunseseră a fi spaima lumii. După ce multe lumi sălbatece din fundul răsăritului îmbrățișară credința mahometană, veniau acum să-și întinză cuceririle și-n apus, prin foc și sabie. Ținta lor era să facă prin silă pe toată lumea să primească credința lor cea deșeartă. Silințele împăraților creștini de-a opri drumul acestor sălbateci fură nimicite. Numărul turcilor creștea și se crezu într-un rînd că tot Răsăritul se deșertase de locuitori și năpădise asupra Apusului spre a-l năbuși. Acești sălbateci nu mai cunoșteau hotar. Nelegiuirile nu mai aveau nici un frîu. Ei nu știau ce va să zică cuvîntul adevărului prin care să întoarcă pre oameni la credința lor. Ei știau să facă prin spaimă, prin silă și prin sabie și foc, ceea ce creștinătatea încerca a face prin blîndețe, pace, dragoste, milostenie și curăție. Ce să zici? Erau în luptă Coranul cu Evangelia,

Iuțeala cu care înaintau acești vrăjmași înverșunați ai lui Christos și ai omenirii, zăpăcise pe toți. După ce îngenunchiase toate neamurile din jurul nostru, le cășunase pe țărișoarele noastre, Țara Românească și Moldova. […] Piepturile românilor [stătură împotriva curgerii groaznice a acestui rîu de fiare sălbatice, ca un zid de cremene de care se zdrobi puterea cea nemăsurat de mare a turcilor. […] Apusul fu izbăvit. Bieții români se împuținară, însă rămaseră neîngenunchiați. Restriștea ce avu Țara Românească o avu și Moldova. Pare că era un făcut! Orice păcate cădeau

pe vreuna din aceste ţări surori, cealaltă nu putea fi scăpată de ele. Cînd se scornocia vreun rău într-o ţară, trebuia să se aștepte a năpădi acel rău și pe ţara surоră. Cu un cuvînt, ele împărtăşiră şi bunele şi relele sale deopotrivă. Toată deosebirea fu că scaunul domnesc în Moldova era moștenitor, pe cînd în scaunul Ţării Româneşti, domnii se urcau prin alegere. Răul cel mai mare fu că unii din domnii acestor ţări poftiau a cotropi pămînturile celuilalt şi pornia oaste asupra ţării. Vărsările de sînge frăţesc multă pagubă şi stricăciune mai făcură acestor ţărişoare. De-ar fi stat românii şi moldovenii coastă lîngă coastă şi s-ar fi bătut cu vrăjmaşii ce-i înconjurau, o! atunci de mult s-ar fi schimbat lucrurile şi românii ar fi fost departe. Pronia cerească le-a scăpat de pieire.

II

Multe și nenumărate sunt rînduielile lui Dumnezeu pe lumea noastră. Ele sunt necuprinse de mintea omenească. De aceea să nu cîrtească cineva cînd ne dă cîte o furtună, năpustindu-se asupra unui oarecare ținut. Căci lucrul care la ochii minții noastre se pare o pagubă, el este spre folosul al chiar locului aceluia, unde se întîmplă acel lucru.

Drept este că furtuna dezrădăcinează și prăvălește pe unii copaci mari, dară acești copaci trebuie să fie putrigăioși, scorburoși, care nu lasă pueții de pe lîngă dînșii să se dezvolteze. Căzu putrigaiurile, însă zece alți pomișori sănătoși și vînjoși se ridică împregiurul tulpinei sau a răgăliei răsturnată de furtună. Sgîțiiturile ce aceeași furtună aduce copacilor celor sănătoși face iarăși ca pămîntul de pe lîngă dînșii să se afineze, prin ruperea firicelelor celor supțiri de rădăcini. Aceasta este silită să dea alte firicele mai harnice, care să se înfigă mai cu lesnire în pămîntul afinat și să aducă copăcelului un nutreț mai îndestulător, iară acesta să crească mai în voie și să dea roade mai frumoase.

Așa sunt rînduielile lui Dumnezeu pe lume și peste omenire.

După atîtea fărădelegi săvîrșite de boierii cei năimiți și de unii din domnii neamului, parte din români se putrigăiseră. Lăstarii cei tineri nu se puteau dezvolta. Țărănimea se moleșise sub povara dăjdiilor și podvezilor. Le trebuia o furtună care să-i sgîțîie puțintel, să-i clătească și să facă lucrarea orînduită la asemenea împregiurări. Ea veni. Acea furtună fu domnia lui Vlad-vodă Țepeș.

Acest domn fu născut și răsfățat în leagăn de mătase, leagăn domnesc. El fu trimis din fragedă vîrstă pe lingă sultanul Amurat II la 1438, cu fratele-său cel mare, ca zălog. Tată-său, Vlad-vodă Dracula îi trimisese ca să arate sultanului că cele legate între dînșii se vor ține cu sfințenie. La 1443 însă fură înapoiați tatălui lor. La 1446 Dan-vodă goni din scaun pe Dracula-vodă cu ajutor de la unguri și de la moldoveni, și se pune el domn. Acesta, prinzînd în luptă pe Vlad-vodă Dracula, îi tăie capul lui și fiiului său cel întîi născut. Prigoni cu mare urgie pe tot neamul acestuia și ucise pe toți pe cîți putu pune mîna.

Așijderea făcu ai cu toți boierii și oamenii ce țineau cu Drăcula-vodă. Vlad, al doilea fiu al Drăculei-vodă și cu frații săi cei mai mici, pre nume Radu și Mircea, scăpară ca prin urechile acului de această urgie și fugiră la turci.

Pe vremea aceea Țarigradul era ceea ce este astăzi Parisul. Cine nu mergea să vadă Țarigradul, nu era om cu vază in lume, nu era procopsit și nu era bun de nimic, dacă, mai cu seamă, nu-și împodobia și mintea cu toate păcatele lor și nu se obicinuia cu toate năravurile cele rele ale țarigrădenilor.

După coprinderea acestei cetăți de către turci, Vladvodă trăi într-însa mai mult timp. El învățase bine limba turcească și pe cea grecească. Din firea lui cam tutuit, se făcuse posac ca un turc. Mila nu mai găsia loc în inima lui; și cînd apuca să urască pe cineva, apoi ii purta sîmbetele pînă ce punea două mîini pe piept.

De la greci învăță iară a fi viclean, prefăcut și disprețuitor. El nimic nu mai iubia pe lume. Atîta timp fiind în pribegie, dorul lui era numai pentru țară și tot cugetul lui era cum s-o scape de relele ce năpădise peste dînsa. Fiind încă la Țarigrad, primia adesea de pe la cunoscuții săi din țară știri care de care mai triste; și acestea îi împietria inima și mai cumplit. El aflase cum omorîtorul tatălui și fratelui său căta să curețe de pe fața pămîntului pînă și cea mai mică urmă de-a neamului său, și cum apăsa țara cu dăjdii grele, storcîndu-i și sîngele chiar. El nu se mai gîndia acum decît cum să-și izbîndească asupra vrăjmașilor săi. Sufletul lui amărît îi mohorîse sîngele pînă într-atît, încît mintea lui începuse a născoci numai chinuri și ucideri foarte aspre asupra împilatorilor țării sale și a vrăjmașilor săi. Și totuși, fiind de felul său drept și om de omenie, rămase statornic în aceste ale lui daruri firești.

Știind ticăloșiile în care căzuse țara, mai știa iarăși că locuitorii sunt bîntuiți de către propovăduitorii catolici, cari cășunaseră dînșii să-i papistășească, și mai multe nu. Cu un cuvînt, el vedea în vrăjmașii țării pe înșiși ai săi vrăjmași. El se hotărî dară să o mîntuiască de pacostele ce căzură peste dînsa. Pentru aceasta luă oaste de la sultanul Mahomet, carele foarte iubia pe fratele său Radu, și cu paloșul în mînă își făcu drum și se sui pe scaunul tătînesău la 1456.

Țara îl primi ca pe un izbăvitor. Spun, măre, că acest Vlad-vodă, poreclit și Țepeș, era frumos la chip, trăsurile feței sale erau regulate, dară

bărbătești; căutătura cruntă; avea păr lung, mustăți mari și purta o cucimă ce semăna cu mitra Papei, ocolită cu o bandelică în două fețe.

Pe vremea aceea domnia la Țarigrad peste turci sultanul Mahomet II; în Moldova Petru-vodă; în țara ungurilor Ladislav V; iară la leși Cazimir IV. Vlad-vodă Țepeș de cum urcă treptele scaunului strămoșesc, cea mai dintîi îngrijire a lui fu de oaste. Puse deci de scrise pe toți oamenii în stare de a purta armele, cătă și-și tocmi o miliție numai bună spre a înfrunta moartea. Își alese căpitani, tot unul și unul, pe sprînceană. Înseși muierile, fără alt îndemn decît binele țării, se întreceau care de care să înarmeze pe bărbații, fiii și frații lor și-i povățuiau să se poarte bărbătește la trebuință. Pasămite vodă făcuse ca să ajungă pînă la urechile lor că era nevoie de a scăpa țara de năvăliri străine și de ciocoi, cum și de a apăra legea Domnului de eresurile papistașilor.

În chiar anul înscăunării sale, vodă își sără inima cu unul din vrăjmașii săi, și cel mai puțin temut. Puse mîna pe Stanciul, fiiul lui Dan-vodă, pe care îl orbiseră ungurii, și îl răpuse pe el. Porunci de săpă o groapă, aduse pe nemernicul orb la marginea ei; preoții fură siliți a-i citi pogribania de viu, călăul îi zbură capul cu satirul și îndată îl și îngropă.

Aceasta fu cea dintîi cruzime a lui Vlad-vodă Țepeș, căci crudă a fost domnia lui. Acum el se spurcase la sînge, cum se zice. După aceasta trimise pristavi să strige prin toate unghiurile țării: că minciuna să nu se mai afle în gurile nimănui; că hoția și înșelăciunea să fie gonite din țară și, în locu-i, adevărul și omenia să domnească; că nici să se mai auză cumva de eresurile papistașilor, că boierii și orice locuitor să-și caute de treburile lor, și nici să se mai gîndească la răzmirițe ori la răsturnare de domnie, zîzanii și vicleșuguri. Căci, oricare ar fi el, să știe că cu moartea va să moară. Și se ținu de cuvînt vodă, precum vom vedea. Cei ce se știau cu musca pe căciulă o cam sfecliră. Cîteva pilde înfiorătoare arătară poporimii că vodă Vlad nu glumește.

Totuși boierii ce ținea cu neamul Dăneștilor nesocotiră porunca domnească și se adunau în taină și plănuiau ei știau ce. Aflînd domnul că ei, în unire cu uneltele papistașilor, pregătesc o răscoală, făcu ce făcu, și îi descoperi. Se cătrăni vodă de mînie cînd îi văzu aduși înaintea lui și puse pe loc de-i ucise în cetatea Tîrgoviște, fără milă și fără mustrare de cuget. Ei erau ca la 500 de boieri d-ăi mari și mari. Așijderea făcu și la douăzeci de mii de oameni d-ai lor, din toate unghiurile țării. Pe unde ii prindea, pe

acolo le lua Avram sporul.

De la o margine a țării la cealaltă fumega sîngele celor neascultători. Poporul însă, deși înmărmurit de spaimă, se bucura în adîncul inimii lui că a scăpat de ciocoi, de ciocoiași, de cioclovină și de ciocoii ciocoilor.

Patru sute de sași și unguri ce cutreierau țara și îndemna pe oameni să se papiștească ori să se răscoale împotriva lui vodă fură băgați într-o șandrama și le dete foc, de arseră ca șoarecii. Toate averile celor uciși fură împărțite pe la ostași.

Vodă se ținuse de cuvînt. Nici cu o iotă nu se depărtase din cele ce poruncise. Orice greșeală cu moartea fu pedepsită.

Această asprime făcu ca numaidecît să simță oamenii că dreptatea și siguritatea desjugase în țară. În scurt timp Vlad-vodă făcu ceea ce alți domni umblă să facă în zeci de ani și tot n-ajung a-și împlini dorințele. Spun, măre, că nici într-un colțișor de pămînt nu s-a mai pomenit așa domnie aspră.

Dară poporenii cei pacinici erau nesupărați și petreceau în ticnă. Neguțătorii ajunseră a dormi noaptea cu ușile prăvăliilor deschise; și ferit-a sfîntul să se atingă cineva de boarfele ori de sculele lor cele de preț de prin magaziile lor. Rîvneau toți streinii, care treceau prin țară, de încrederea și de omenia ce domnia p-atunci la noi.

Nu se mulțumi cu atît, ci voind să-și isbîndească și asupra sașilor ațîțători, trecu munții cu oaste la 1457 prin două puncturi. Ajungînd la Brașov, îi dete foc și trase în țeapă o mulțime de sași dinaintea bisericii Sfîntului Iacob. Intrînd și în ținutul Sibiului, multe sate pline de oameni a ars, și ducînd o mulțime de robi în Țara Românească, pe toți i-au tras în țeapă.

La anul 1457 noiembrie, craiul Ladislav al ungurilor, își dete obștescul sfîrșit; iară la 1458 se urcă în scaun Mateiaș Corvin, foarte tînăr încă. Pe cît timp scaunul crăiesc a fost văduv de domnul său, cîrma țării stătu în mîinile lui Michail Sălăgianu.

Cum că nu a fost Vlad-vodă începătorul vrăjmășiilor, se dovedește din scrisoarea lui Michail Sălăgianu, unchiul și epitropul craiului Mateiaș al ungurilor, ce a trimis-o sibienilor la 1458, și care sună așa:

„Am înțeles cum ați dat voi pricină prin zavistiile voastre luminatul(ui) domn Vlad-vodă, stăpînitorul Țării Românești de au venit vouă prea multe rele și pagube care vouă vi le imputăm. Ci fiindcă noi am scris și numitului

vodă prin alte cărți ale noastre ca el să vă dea pace și odihnă, pentru aceea vouă încă vă poruncim tare și vîrtos, prin rîndul acestora, ca, de cumva ați făcut vro strîmbătate și pagubă oamenilor sau supușilor lui, să o îndreptați și cu el să vă împăcați, și de aici înainte, cu el și cu oamenii ce se țin de dînsul să trăiți bine și pacinici, altmintrelea să știți că de veți mai îndrăzni a face ceva lucru nou împotriva lui, nu vom ajuta mai mult, nici vom mulcomi mai mult lucrul și apăra pe voi.“

Tot în acest an 1458, veni la curtea lui Vlad-vodă Țepeș, moldoveanul Ștefan, fiul lui Bogdan-vodă. Acesta căzînd cu rugăciune, domnul Țării Românești îi dete ajutor o seamă de oaste. Cu acest ajutor, cu vitejia lui și cu părtinitorii neamului său, Ștefan izbuti a se urca în scaunul tătîne-său, rămas lor de moștenire din străbuni.

III

Vestea despre cumplitele fapte ale lui Vlad-vodă se duse ca vîntul. Vecinii cei semeți căutau a-și lua seama cu cine au a face. Văzură ei că acesta nu este omul pe care să îl poarte unii și alții de nas. El avea o voință, și ținta unde voia să ajungă era a scăpa țara de lichelele dinnăuntru și a o mîntui de liftele de din afară. Pentru care și începură a-l cam ști de frică și unii și alții. Și dreptul lui Dumnezeu, deși se arătă nesățios de sîngele vrăjmașilor săi și ai țării și neîmblînzit pentru cei ce cădeau în greșeli, dară cei asupriți găsiră intr-însul un reazim. Poporul și oastea îl iubia, iară groaza înaintea lui mergea. Vezi că el nu era mîndru; el nu știa ce va să zică trufia; judecata lui era dreaptă și osîndă aspră și fără iertare.

Cumpănind puterile vecinilor, el crezu mai nimerit pentru docamdată, să se aibă bine cu toții și să vezi dumniata că el nu zise nici pis celor ce l-a lăsat în pace, dară s-a aruncat ca un leu turbat asupra tutulor celor ce l-a călcat pe coadă.

Povești despre Vlad-Vodă Țepeș

[I]

Vlad -vodă Țepeș avea, o țiitoare. Casa ei era într-o mahala înfundată și singuratecă din Tirgoviște. Nici apele nu simțea pe vodă cînd mergea la dînsa. Căzuse păcatele pe această femeie să placă lui vodă Țepeș. Acesta avea pentru ea dragostea trebuinței și nimic mai mult.

Biata femeie se silea în tot chipul să facă lui vodă pe voie. El priimia toate semnele de iubire ce-i arăta, și oarecare veselie se arăta pe fața lui cînd era lîngă dînsa.

Într-una din zile pe cînd îl văzu mai posomorît, vru să-l facă a i se însenina fața oarecum și se încumese a-i spune o minciună:

— Măria-ta, ai să te înveselești cînd ți-oi spune o veste nouă!

— Și ce veste ai să-mi spui?

— A intrat șoricelul în putineiul cu lapte…

— Ce va să zică asta? întrebă vodă rînjind.

— Va să zică, măria-ta, că mă simt îngreunată..

— Astfel de vorbe să nu-mi mai trăncănești!

Muierea știa cum se pedepsesc minciunile la vodă Țepeș și voia să se arate acum că drept spusese:

— Așa este, măria-ta, cum zisei.

— Aceasta n-are să fie, răspunse vodă, încruntînd sprîncenele.

— Și dacă ar fi, nădăjduiesc că măria-sa se va bucura, cuteză a mai zice femeia.

— Ți-am spus că aceasta n-are să fie! Îi zise vodă răstit, bătînd din picior. Îți voi arăta că nu va fi!

Și scoțînd paloșul, îi spintecă burta de sus pînă jos ca să vază dacă a spus drept ori a mințit. Pe cînd trăgea de moarte, vodă îi zise:

— Vezi că n-are să fie!

El ieși, iar dînsa rămase dîndu-și sufletul în chinuri de durere, pentru că a fost spus o minciună voind să-și înveselească iubitul…

[II]

A fost odată niște vremuri foarte, dară drept. Pe hoți, pe mincinoși și pe leneși nu-i putea suferi. El făcu tot ce putu spre a conceni ăst soi de oameni din țară. Și de-ar fi domnit mai lung, spun că era să ajungă ca să curețe pămîntul de niște asemenea iasme și poate să și facă să nu se mai nască altele asemenea loruși. Dară aș! unde este norocul ăla?

Pe vremea aceea un neguțător din cetatea Florența în Italia mergea la țara lui, cu multe scumpeturi nestimate și cu o mare sumă de bănet. El trebuia să treacă prin Tîrgoviște, pentru că acolo era scaunul domniei pe vremea aceea. Și fiindcă auzise pe turci spuind ce pățiseră din mîna lui Vlad-vodă Țepeș, el credea că românii sunt niște căpcăuni, sau cel mai puțin niște tîlhari de codru.

Cum ajunse în Tîrgoviște se duse drept la vodă, cu un dar bogat, și-i zise:

— Măria-ta, ursita m-a dus să trec prin țara pe care o stăpînești măria-ta, cu tot avutul meu, agonisit printr-o muncă jidovească de mai mulți ani în părțile răsăritului. Țara aceasta este creștinească. Și ca să nu se zică în Apus, unde mă duc, că un creștin a fost jefuit de creștini, după ce a fost scăpat cu fața curată de iataganul păgînilor, cu genuchi plecate rog pe măria-ta să te înduri a-mi da cîțiva slujitori ca să-mi fie de pază pînă voi pleca.

Vodă, iute ca focul cum era el, încruntă sprîncenele cînd auzi cererea ce i se face și zise:

— Ține-ți darul, creștine. Eu îți poruncesc să-ți duci tot avutul pe oricare din maidanuri, pe oricare din ulițe, la verice (sic!) răspîntie ce ți se vor părea mai singuratice și mai dosnice, și acolo să-l lași pînă dimineața fără paznici, fără privighetori. Și de ți se va întîmplă vro pagubă, eu sunt răspunzător.

Nu era de glumit. Porunca lui vodă trebuia să se îndeplinească, că era foc și pîrjol.

Florentinul, cu inima înghețată de frică, se supuse poruncii. Toată noaptea nu dormi de grije și de îndoială. A doua zi negustorul își veni în

fire cînd își găsi avutul precum îl lăsase. Se uita și parcă tot nu-i venea să crează. Merse deci la vodă și-i spuse că tot avutul lui l-a găsit neclintit și, lăudîndu-i țara, spuse că asemenea lucruri n-a văzut în nici o țară din cîte a străbătut, deși călătorește din tinerețe.

— Cît face darul ce mi-ai fost adus? întrebă vodă.

Neguțătorul se cam cîrmea și se cam codea a spune. Vodă stărui. După ce află prețul, plăti pînă într-una vodă, apoi îi zise:

— Spune pe oriunde vei merge ce-ai văzut în țara mea.

[III]

Era Vlad-vodă Țepeș om cu doxă la cap și-i plăcea rînduiala, nevoie mare. Unde să fi văzut el vrun ostaș desmățat, cu țoalele puse pe dînsul ca cu furca? Tiii! că era stingere! Lui îi plăcea să vază pe oameni curați și dichisiți, știi spilcă! Nu se stăveau pe lîngă dînsul oameni de cei care se tot încurcă de toate alea și-s mototoli la lucru. Mai cu seamă cînd vedea cîte vro desmîțătură ori destrăbălătură, se făcea foc și pară. Într-una din zile întîlni un țăran, carele avea o cămașe scurtă. I se vedeau ițarii lipiți pe picioare și se cunoștea cît de colo tiparul coapselor și al țurloaielor. Se oțărî măria-sa cînd îl văzu așa, cît un lucru mare. Și porunci numaidecît să-l cheme.

— Însurat ești tu, măi creștine? îl întrebă vodă.

— Însurat, măria-ta.

— Nevastă-ta trebuie să fie d-alea de care tînjește pămîntul sub dînsa. Cum de să nu mi-ți facă ea cămașe care să-ți acopere pulpele? Nu este vrednică a trăi în țara mea! Să se dea pierzării!

— Mila măriei-tale, dară eu sunt mulțumit de dînsa, am găsit-o acasă și este cinstită.

— Vei fi mai mulțumit cu alta; tu te vezi a fi om de omenie și harnic.

Doi slujbași trimiși de vodă aduse pe biata femeie cu nepusă masă. Vodă porunci de o trase în țeapă. Apoi aducînd o altă femeie o dete in căsătorie bărbatului rămas văduv, după ce ii arătă ce pățise femeia dintîi, și spuse și pentru care pricină căzuse peste dînsa urgia domnească cea neîmpăcată.

Spun, măre, că această femeie lucra de n-avea vreme nici să mînce. Își punea pîinea pe un umăr și sarea pe altul și așa lucra. Se silea, biet, să-și facă bărbatul mai mulțumit decît cu muierea dintîi, ca să nu cază în urgia lui vodă. O fi izbutit?

Bine că nu domnește și in zilele noastre vrun Țepeș, căci multă cheltuială de țepe ar avea să facă, țepe de care să scape pămîntul de trintorițe sub care tînjește locul unde șed ele.

[IV]

-Erau niște timpuri în care pentru orice crimă, judecat-nejudecat, se da pierzării omul. Bine că suntem departe de niște asemenea timpi. Bine că s-au dus ca să nu se mai întoarcă. Bine că am ajuns să fim, povestea ăluia, cu judecata, iar nu cu lopata.

Niște boieri răzvrătitori, din porunca lui Vlad-vodă Țepeș, fură puși în țeapă. După cîtva timp aducîndu-și aminte vodă de dînșii, pofti să meargă la fața locului ca să se încredințeze cu inșiși ochii lui cum au fost pedepsiți. Poate c-o fi voit să vază dacă cunoaște pe mulți din ei. Pe lîngă vodă mai era și alți boieri din cei rămași credincioși domnului lor. Unul din acești boieri, ori că era și el amestecat în boclucul ce făcuse cei uciși, sau că era rubedenie cu careva din ei, și ca să nu se dea de gol că mila i-a cuprins sufletul, ori că i s-a muiat inima, se încumese a zice:

— Măria-ta, te-ai coborît din palat. Acolo aerul este curat, aci jos este smreduit. Mirosul cel greu să nu-ți supere sănătatea.

— Vrei să zici că pute? întrebă vodă, întorcîndu-se iute către dînsul și țintind căutăturile asupră-i.

— Așa, măria-ta, și ai face bine să te depărtezi de un loc care poate să fie vătămător sănătății unui domn carele voiește binele supușilor săi.

Pasămite vodă pătrunsese în ascunsurile inimii acestui boier, sau ca să astupe gurile celorlalți, strigă:

— Slujitori! O țeapă de trei ori mai lungă decît toate cele ce vedeți să-mi f ăurați numaidecît, ca să puneți într-însa pe jupînul ăsta, ca să nu mai simță putoarea de jos…

Se rugă de iertăciune bietul boier, dete în genuchi; vru să-i sărute mîinile pe amîndouă părțile… Totul fu în deșert. După un scurt timp se zvîrcolea într-o țeapă mai naltă decît toate și gemea și se văieta de ți se sfîșia rărunchii.

[V]

Un venetic de călugăr grec, ca mulți ce de curînd începuse a cutreiera țara, ce-i căşunase lui pe un biet preeot de mir român, om drept și cu frica lui Dumnezeu, că-l clevetea cît îi lua gura. De cîte ori se întîlneau, se luau la cuvinte, și se încingea între dînșii o filonichie cam înfierbîntată. Călugărul grec prostia pe preot şi cartigorisea pe români. Preotul îi răspundea:

— Dacă ți se par românii proşti și nedegroșiți, de ce nu te duci în țara ta, la cațaonii tăi cei supțiri și pirpirii? Cine te-a adus oare sau cine te-a chemat de ai căzut ca rîia pe capul nostru? Ajungînd şi la urechile lui vodă vestea despre aceşti doi clerici, măria-sa Vlad-vodă Țepeş pofti să-i vază şi îndată porunci ca în cutare zi să se afla la palat.

La ziua anumită ei veniră. Pe unul l-a primit într-o cămară, iară pe celălalt într-alta. Călugărul grec se umfla în pene şi se mîndrea că l-a chemat vodă. Vezi că nu ştia că era chemat şi preotul mirean. Acesta se minuna și se crucia cum de aflase vodă de dînsul și-și pusese în gînd ca de cumva îl va găsi în niscaiva toane bune să puie o vorbă și pentru poporenii săi. Vodă voi însă să le ispitească inimile și să le cunoască cugetele, căci măria-sa era un mehenghiu de om întru acestea. Intrînd în cămara unde era grecul, măria-sa îl întrebă:

— Cinstite părinte, cutreieri țara mea pentru trebile bisericii. Ai avut prilej să vorbeşti și cu bun și cu rău, și cu bogat și cu sărac. Spune-mi rogu-te, ce zic oamenii despre mine?

La o astfel de întrebare, călugărul socotea că a pus mîna pe chilipir. Și cu o vulpenie pe care numai un grec este în stare să o întrebuințeze, răspunse cu un grai mieros şi prefăcut:

— Mărite doamne, de la un capăt al țării la celălalt, toată lumea binecuvîntează numele măriei-tale. Ea este mulțumită de măria-ta. Spune că aşa domn bun n-a mai stat de cînd este Țara Românească. La care eu adaug că un lucru îți mai trebuieşte: adică să cauți mai blînd și să-ți reverşi milostivirile tale către nevrednicii robi ai mărieitale cari vin din părțile locurilor sînte şi să le dai ajutor ca să poată aduce mîngîiere la nenorocirile

ce bîntuie pe călugării acelor sînte lavre din partea păgînilor. Și atunci numele măriei-tale îl vor încununa îngerii cu slavă nepieritoare.

— Minți! nemernicule ca o cutră ce ești! strigă vodă răstit și încruntînd din sprîncene.

Se vede că știa el ce știa; căci și zicătoarea spune că soarele de e soare și tot nu poate să încălzească lumea toată. Și deschizînd ușa zise slujbașilor ce stau de pază:

— Slujitori! Această ființă vicleană și netrebnică cu moarte să se omoare.

Porunca lui vodă se împlini numaidecît. Călugărul fu tras în țeapă.

Intrînd și la preotul de mir, care nu știa nimic din cele ce se întîmplase, vodă îl întrebă și pe dînsul:

— Spune-mi, părinte, ce zice lumea de mine?

— Ce să zică, mărite doamne? Iacă poporimea de la țară pînă acum n-a cîrtit de fel. De curînd însă a început a te blestema pe toate cărările, zicînd că nu le mai împuținezi podvezile ce au apucat de la domnii de dinaintea mărieitale.

— Adevăr ai grăit, îi zise vodă cu grai îmbunat. Mă voi gîndi la aceasta. Tu să fii duhovnicul curții mele de aci înainte! Mergi în pace.

[VI]

Povestea spune că pe vremea lui Vlad-vodă Țepeș se înmulțise leneșii, nevoie mare. Ca să trăiască trebuia să mănînce; căci nemilostiva burtă cerea. Și ca să mănînce umblau în prosteală. Cerșiau și cu cerșitul trăiau fără să muncească.

Dacă vrun sghimboiaș de om, căruia îi place să sghimboișească și să se amestece în toate alea ca pătrunjelul, dacă vrun om, cum zisei, întreba pe cîte vrunui din acești cerșitori de ce nu lucrează și ei ceva, unii răspundeau:

— Dară nu umblu toată ziua? Însă dacă nu găsesc de lucru, ce sunt eu de vină?

Unora ca acestora sghimboiașul le da în nas cu zicătoarea: „Mă duc să mă bag la stăpîn, dar-ar Dumnezeu să nu găsesc“. Alții iarăși găseau nod în papură că: cojocarul își scoate ochii toată ziua și noaptea, și cînd colo nu se alege cu nimic; croitorul muncește toată viața și agoniseala lui este cît o umbră de ac; pantofarul se cocoșează și se gheboșește pînă îmbătrînește și cînd moare tot cu talerul îl îngroapă… Și astfel potriveau ei cîte vrun cusur pentru toate meseriile.

Ajungînd la urechile lui vodă, și văzînd și însuși cu ochii mulțimea de calici, mai toți oameni buni de muncă, se luă de gînduri: „Numai prin sudoarea feței sale spune la carte, că-și va agonisi omul cele spre hrana sa“, își zise Vlad-vodă. „Acești oameni trăiesc din sudoarea altora. Prin urmare sunt nefolositori omenirii. Aceasta e un fel de tîlhărie. Tîlharul de codru, ce e drept, îți cere punga. De ești mai iute de mînă și mai voinic, scapi de el. Aceștia însă îți ia avutul cu încetinelul și cu milogire, dară îți ia mereu. Așadar sunt mai răi decît furii. Să se stîrpească ast soi de oameni din țara mea!“

Și după ce se mai răsgîndi, porunci să se dea sfară în țară ca la o zi anumită să se adune toți cerșitorii laolaltă, că are să le împartă vodă cîte un rînd de haine și să le dea o masă înfricoșată.

La ziua otărîtă gemea Tîrgoviștea de mulțimea calicilor ce venise. Slujitorii domnești le împărți cîte un rînd de haine noui; apoi îi duse în niște case mari unde erau pregătite mesele. Se minunară cerșitorii de

dărnicia lui vodă și vorbiau între sine:

— Adevărat milă domnească!

— Tot din spinarea poporenilor este și astă pomană! Nu care cumva că dă vodă ceva din punga lui?

— S-a schimbat, vodă, mă, nu mai este cum îl știți voi!

— Lupul părul își schimbă, dară năravul ba.

Se puseră la masă. Aci, ce să vezi dumneata? Bucate ca la masa domnească. Vinuri tot d-alea bunele, ce te culcă la pămînt.

Traseră calicii un pui de chef de se duse pomina. Mîncară și băură cu lăcomie. Cei mai mulți se îmbătară de dedeau pe brînci. Tocmai cînd li se amestecă limbile, cum se zice, și nu se înțelegeau între dînșii, odată se pomeniră cu foc de patru părți. Vodă poruncise slujitorilor să puie foc casei. Dară năvală la porți ca să iasă, însă porțile erau zăvorite. Focul înainta, vulvoarea se ridica în sus ca niște zmei înflăcărați. Țipete, chiote, vaiete ieșiau din gurile tuturor cerșitorilor închiși acolo. Dară unde vrea să știe văpaia ceva de plîngerile oamenilor? Se aruncau unii asupra altora. Se îmbrățișau. Cereau ajutor. Dară nu era urcche omenească care să-i asculte. Începură a se zvîrcoli în chinurile vulvotaiei ce-i învăpăia. Fumul înăbuși pe unii. jăratecul făcu scrum pe alții, flăcările pirjoli pe cei mai mulți. Cînd se potoli focul nu mai era suflet de om viu.

Și credeți că s-a stîrpit neamul calicesc? Fugiți de-acolo; nu mai credeți toate fleacurile! Căutați în giuru-vă și vă încredințați. Astăzi chiar nu este vremea mai brează decît atunci. Cerșitorii se vor sfîrși odată cu lumea.

[VII]

În vremea de demult, pe cînd domnia în țară vodă Vlad Țepeș, un neguțător ce se afla in călătorie pre la noi, puse de se strigă pe răspîntii că a fost pierdută o pungă cu o mie de lei. El făgăduia o sută de lei celui ce o va găsi și i-o va aduce. Nu trecu mult și un creștin, om cu frica lui Dumnezeu, cum se aflau românii pe vremea lui Țepeș-vodă, se arătă dînsului și-i zise:

— Jupîne negustor, mergînd pre cale, la întorsura răscrucilor de din dosul pescăriilor, am găsit punga aceasta.

Eu dau cu socoteala că a dumitale trebuie să fie, deoarece am auzit strigîndu-se că ai fi pierdut o pungă cu bani.

— Adevărat, a mea este, și-ți mulțumesc că mi-ai adus-o. Apucîndu-se negustorul să numere banii, se frămînta cu mintea cum ar face să nu dea suta de lei cea făgăduită. După ce numără banii, la care se uita omul cu mirare, văzînd ce face, îi puse la loc în pungă, și zice celui ce îi o adusese:

— Am numărat, dragul meu, banii și am văzut că d-ta ți-ai oprit făgăduiala. În loc de o mie de lei, am găsit nouă sute. Și bine ai făcut, căci era dreptul dumitale. Iți mulțumesc încă o dată că m-ai cortorosit de ananghia în care era să caz, și Dumnezeu să te ție.

— Jupîne negustor, răspunse creștinul, rău și fără cale zici d-ta că-ți lipsește din pungă o sută de lei. Eu nici n-am dezlegat-o măcar să mă uit într-însa și nici că știu cîți bani sunt într-însa. Cum am găsit-o, așa ți-am adus-o.

— Îți spusei, mai zise neguțătorul, cu grai scurt și cam în dodele, că am pierdut punga cu o mie de lei; tu mi-ai adus-o numai cu nouă sute. Asta e! Dacă voi mai mult, nu pot da. Și apoi cînd e la cea de pe urmă, dă jalbă și mă trage la carvasara.

Omul se roși pînă în albul ochilor de rușine, cînd văzu că îl și bănuiește, îl și marțafoiește. Nu mai zise nici pis, ci ieși luîndu-și rămas bun și se duse drept la vodă de se tîngui:

— Măria-ta, zise el, nu mi-e de suta de lei cea făgăduită, ci mi-e mai mult că mă bănuiește a nu fi om de omenie, cînd eu știu că am fost curat ca argintul lămurit și nici prin gînd nu mi-a trecut măcar să mă ating de al

altuia.

Vodă pricepu tertipurile neguțătorului, căci era un mehenghiu de om și porunci să i-l aducă. Fiind de față și jeluitorul și pîrîtul, vodă ieși la judecată. El ascultă și pe unul și pe altul. Și punînd vorbele ambilor în cumpăna dreptății, văzu în care parte bate. Apoi, uitîndu-se țintă în ochii neguțătorului zise:

— Jupîne negustor, la curtea mea nu se știe ce este minciuna. Ea este prigonită crîncen. Tu ai pierdut o pungă cu o mie de lei și ai găsit cu cale să pui să se strige pe la răspîntii. Punga ce ți-a adus creștinul ăsta era cu nouă sute de lei. Lucrul era învederat că aceasta nu era punga ce tu ai pierdut. Cu ce drept ai priimit-o? Să dai dară punga înapoi omului ce a găsit-o, și să aștepți pînă ți se va găsi punga ce tu ai pierdut. Iară tu, creștine, adaose vodă, întorcîndu-se către tînguitor, să păstrezi punga pînă ce se va arăta cel ce a pierdut-o.

Așa se și făcu căci nu era chip să se facă într-altfel. Vlad-vodă Țepeș judecase. Neguțătorul o păți și se căi toată viața lui de fapta cea neomenoasă ce săvîrși. Ce să zici? Nu e după cum vrea omul, ci după cum vrea Domnul. Voind a păcăli pe cel ce îi găsise punga, se păcăli însuși pe sine.

Table of Contents